

TISKOVÁ ZPRÁVA

Brno 11. prosince 2023

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

BĚLOZUBKA TMAVÁ OBJEVENA NA DALŠÍM MÍSTĚ – DÍKY VEŘEJNOSTI. VÝZVA K MAPOVÁNÍ POKRAČUJE

Deset dní mapovali vědci výskyt bělozubky tmavé, nového druhu v české fauně, na Chebsku. Podzimní monitoring doprovázela výzva, aby lidé pomohli a posílali fotografie odchycených nebo nalezených bělozubek a rejsků, zkrátka všech „podezřelých“ drobných savců. Díky veřejnosti se podařilo na mapu výskytu bělozubky tmavé už jednu lokalitu přidat. Další čtyři vzorky z jiných míst čekají na genetické analýzy a ověření.

Na výzvu vědců zatím zareagovalo 18 lidí, kteří poslali fotky odchycených či nalezených zvířat. Díky nim mohli vědci do mapy doplnit lokalitu i přímo v centru Chebu. „Kontaktoval nás pán z Chebu, že na chodníku před domem asi našel bělozubku, kterou hledáme. Podle fotografie to tak opravdu vypadalo. Domluvili jsme se, že zkusíme na jeho zahradě nastražit živochytné pasti. Konkrétní nález už jsme bohužel nemohli k identifikaci využít,“ vypráví Alena Fornůsková, vědkyně z ÚBO, která se na monitoringu podílí. „Když jsme přijeli na místo, nevěřila jsem, že bychom mohli být úspěšní. Menší zahrádka byla velmi upravená, uprostřed města. O to více jsme byli překvapeni druhý den, když jsme v několika pastech bělozubku tmavou i bělobřichou našli,“ popisuje vědkyně. Překvapila ji také ochota lidí úlovek uchovat, než vědci zašlou zkumavku s ethanolem pro odeslání vzorku do laboratoře. „Takto jsme získali další čtyři vzorky z různých míst na Chebsku od Aše až po Tři Sekery,“ říká Alena Fornůsková.

S určováním a dalším výzkumem v terénu pomůže i student

Došlé vzorky nyní čekají na genetické analýzy. S těmi bude vědcům od ledna vypomáhat středoškolský student při studentské stáži v programu [Otevřená věda Akademie věd ČR](#). Ústavy Akademie věd v něm každoročně nabízejí více než 100 stáží z nejrůznějších vědeckých oborů od fyziky, chemie, biologie, přes techniku až k historii, filozofii a mnoho dalších. „Já jsem letos nabídla stáž s názvem ‚Monitoring bělozubky tmavé: zapojení veřejnosti do sběru dat a jejich analýza‘. Cílem stáže bude zpracování dat, která obdržíme od veřejnosti. Tedy zpracování fotek a genetického materiálu. Součástí stáže bude i účast na terénním výzkumu, který se uskuteční v září 2024,“ doplňuje Alena Fornůsková.

Kontakt pro média: **Eliška Zvolánková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

Alena Fornůsková
Ústav biologie obratlovců AV ČR
fornuskova@ivb.cz
+420 605 464 704

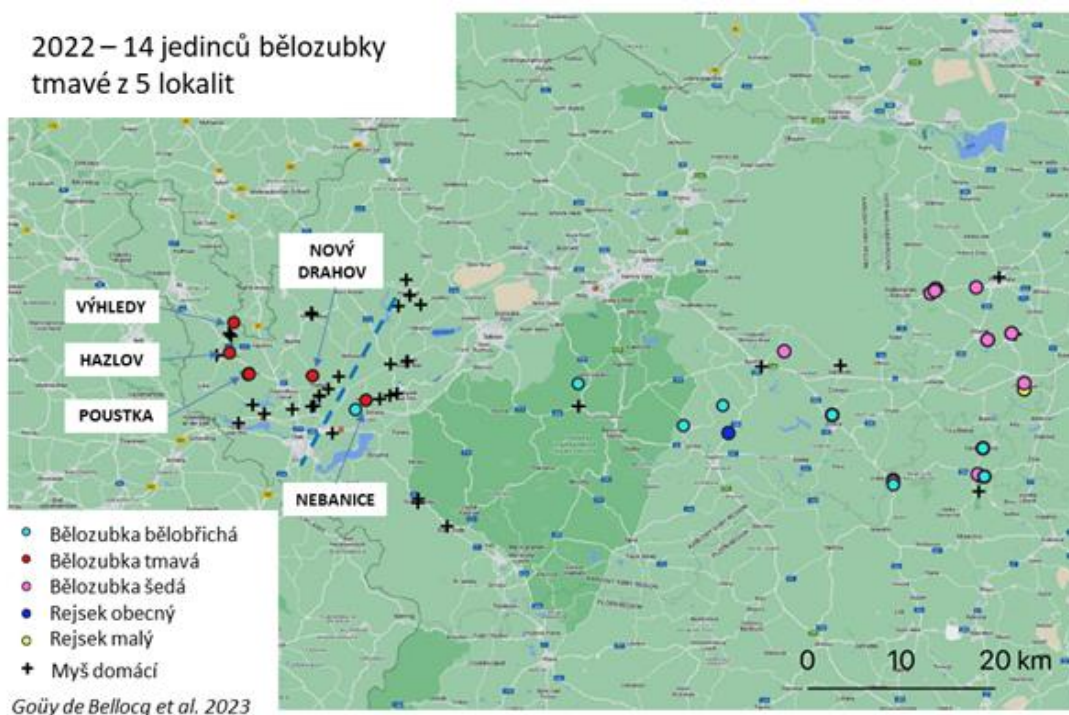
Výzva k monitorování bělozubky tmavé pokračuje

Bělozubky jsou aktivní i v zimním období, kdy se často stahují k lidským obydlím, stejně jako hlodavci, třeba myš či myšice. „Zima tak může bělozubky zahnat do dřevníků, kůlen a sklepů nebo i přímo do domácností, kde hledají masitou potravu. Kromě stínek, brouků či pavouků nepohrdnou ani granulami pro psy a kočky. Budeme tedy rádi za fotky úlovků,“ vyzývá Alena Fornůsková.

Případní nálezci mají fotografie zasílat na e-mail: fornuskova@ivb.cz či honzamateju@seznam.cz. V případě zajímavého nálezu pošlou vědci obratem předplacenou obálku se zkumavkou naplněnou ethanolem a drobnou odměnu, která potěší zejména děti. „Na genetické analýzy nám stačí kousek ocásku. Budeme rádi za každou fotku bělozubky tmavé, ale i dalších druhů bělozubek a rejsků, protože nám to může prozradit, kde všude se již nyní bělozubky tmavé nacházejí a jak na její příchod reagují ostatní druhy rejskovitých,“ říká Alena Fornůsková s tím, že na podzim se vědci do pozitivních lokalit vypraví a budou pátrat v okolí, zda se i tam bělozubky tmavé vyskytují. „Tím se budeme snažit určit směr a rychlost šíření tohoto expandujícího druhu,“ vysvětluje zoolog a kurátor přírodovědných sbírek Jan Matějů z Muzea Karlovy Vary.

Více informací: **Alena Fornůsková**
Ústav biologie obratlovců AV ČR
fornuskova@ivb.cz
605 464 704

Fotogalerie, © ÚBO AV ČR

Místa s výskytem bělozubky tmavé z roku 2022. Při monitoringu v roce 2023 vědci doplnili dalších šest lokalit. Celkem se jim podařilo odchytit 56 bělozubek tmavých. Další čtyři vzorky čekají na genetické ověření a potvrzení, zda se jedná o bělozubku tmavou (obrázek je upravenou verzí obrázku Goüy de Bellocq et al. 2023).

Odběr vzorků slin a přípravování návnad do pastí. Při monitoringu vědci používají živochytné pasti. Zvířata jsou po odběru genetického materiálu z tlamičky vypuštěna zpátky do přírody. Na obrázku vlevo je vedoucí týmu Joëlle Gouy de Bellocq (vlevo) a Iva Holásková, bakalářská studentka, která se připojila k týmu letos na podzim (vpravo). Na obrázku vpravo je Iva Holásková.

Vypouštění bělozubky bělobřiché po odběru genetického materiálu zpět do přírody

Iva Holásková drží přepravní box s bělozubkou tmavou (vlevo) a bělozubkou bělobřichou (vpravo).

Tým vědců z ÚBO a studentů, kteří se letos na podzim účastnili monitoringu. Zleva: Petr Šabata, středoškolský student, Ludovít Ďureje, Joëlle Goüy de Bellocq, Iva Holásková, Veronika Chalupová, magisterská studentka z PŘF MU, a Alena Fornůsková

Vědci odpovědní za vedení projektu regionální spolupráce, který je zaměřený na monitoring bělozubky tmavé na Chebsku. Projekt byl zahájen na podzim 2023 a bude pokračovat následující tři roky. Zleva: Alena Fornůsková a Joëlle Goüy de Bellocq z ÚBO a Jan Matějů z Muzea Karlovy Vary

Tři druhy bělozubek, které se nyní vyskytují v České republice. Největší bělozubka tmavá (1), která do České republiky dorazila z Německa, o trochu menší bělozubka bělobřichá (2) a nejmenší bělozubka šedá (3). Foto Jan Matějů

HLEDÁME BĚLOZUBKU TMAVOU NA CHEBSKU

ÚSTAV BILOGIE
OBRAŤLOVCŮ
AKADEMIE VĚD ČR

MUZEUM
KARLOVY VARY

bělozubka šedá
bělozubka bělobřichá
bělozubka tmavá

Bělozubka tmavá (*Crocidura russula*) je drobný hmyzožravec, který byl objeven v Chebské pánvi v roce 2022. V září 2023 vědci z Ústavu biologie obratlovců AV ČR a Muzea Karlovy Vary zahájili tříletý projekt v rámci programu regionální spolupráce AV ČR. Projekt je zaměřen na mapování rozšíření bělozubky tmavé na Chebsku a jak na její příchod budou reagovat původní druhy rejsků a bělozubek.

Jak se můžete zapojit do výzkumu?

Máte rodinný dům se zahradou a chytáte doma myši?

NE → Děkujeme za šíření informace mezi vaše známé, kteří hlodavce doma loví.

ANO → Chytili jste něco?

NE → Super, vypadá, že nemáte doma nevíтанé návštěvníky!

ANO → Jaký má zvířetě tvar těla?

- Hrabošovitý tvar těla → Děkujeme, ale tohle není to co hledáme.
- Mýšovitý tvar těla → Děkujeme, ale tohle není to co hledáme.
- Rejskovitý tvar těla → Vidíte ušní boltce? Má zvířátko bílé zoubky a očásek štětinky?
 - NE → Děkujeme, ale tohle není to co hledáme.
 - ANO → Vypadá to na bělozubku. Prosím vyfotťte zvířátko ze spodu i svrchu vedle 1Kč a pošlete prosím obrázek na fornuskova@ivb.cz

Autor obrázků: © M. Kautman

Přehledné schéma pro veřejnost na rozlišení rejskovitých hmyzožravců od hlodavců

**BĚLOZUBKY TMAVÉ Z CHEBU,
AŠE??? A LIPOLTOVA???**

Ukázka fotek úlovků zaslányi lidmi z Chebska. Mince slouží vědcům jako měřítko. K fotografiím dále výzkumníci potřebují údaj o lokalitě, za jakých okolností bylo zvíře uloveno (například zda jde o úlovek psa či kočky) a datum nálezu

V některých případech na zasláných fotkách nebyly bělozubky tmavé či rejskovití obecně. Nicméně i v tomto případě můžeme z fotek zjistit důležité informace. Například sympatrický neboli společný výskyt některých druhů bělozubek či bělozubek a rejsků. To je obzvlášť důležité, protože víme, že původní druhy bělozubek a rejsků mají tendenci větší sestřenicí, bělozubce tmavé, ustupovat. Proto jsme rádi za všechny zasláné informace